

AMAN, AMAN, NAZARLAMAYALIM!

Bitki vakıtlar Gagauziya öndercilerin arasında pek islää islär olêr – onnar başladılar suratlarinnan gagauz dilinâ dooru dönmää!

Taa sık gagauzça lafederlär, gagauz dili eksperemntlarından aslı işlerâ geçmää başladılar. Te şindi da teklif edelär Gagauziyanın şkolalarında kimi urokları gagauzçaya geçirmää. Pek sevindirici bir iş! Lääzımdı 17 yıl geçsin o gündän nicä Gagauziyayı kurdük da bu fikir ortaya çıksın! Aman, aman, nazarlamayalım!

Bakmadaan ona, ani biz durmamayca gazetamızın sayfalarında yazêrız, radio hem televideniya kanallarından açıklêêrız, ki Gagauziyada gagauz dilindâ şkolaları açmaa lääzım yada makar kimi urokları (fizkultura, muzıka, resimcilik hem iş urokları) gagauzçaya çevirmää (en son teklifimiz bu urda oldu bıldır Çiçek ayında. Bak "AS" No.4, 2011 y.), Gagauziyada başkannar bu işi hiç işitmäzdilär, işitmää istemäzdilär. Da te, sansın ansızdan peydalanan bir fikiri, bu işi kendi adlarından teklif edelär. Şükür Allaha, ani makar bölä olêr. Bekim Allaa onnarı işidecek da işlär erindän toparlanacak.

Halizdän pek sevindirer o, ani bitki vakıtlar Gagauziyanın İspolkomu ikidäbirdä başladı kendi toplantılarını gagauz dilindâ yapmaa. Sevindirer o, ani Gagauziya öndercileri taa sık başladılar insan arasında, radio hem televideniya kanallarında gagauzça lafetmää.

Ama en pek sevindirdi o, ani Gagauziya (Gagauz Yeri) 17-ci yıldönümü kutlamasında Gagauziyanın başkanı Mihail FORMUZAL tribunadan gagauzça dokladı tuttu! Bu gösterdi onun saygısını gagauzlara hem gagauz dilinâ, zalda bulunan hem rusça annamayan Türkiyedän musafirlerâ, Türk diplomatlarına hem Türkiye temsilcilerine.

Biz hepsimiz bileriz, ani Türkiye Respublikası olmaydı, bekim bütün Gagauziya da olmayaceydı. Onuştan bu saygı – halizdän candan gelän bir saygıdır, sanêrız.

Ne düşer sölemää gagauz dilindâ uroklar için şkolalarda – bu BÜÜK İŞ olacek. Herliim onu profanaşıyaya çevirmäsalar! Herliim genä başlamarsalar "sormaa analara-bobalara" da gagauz dilindâ şkolaları hem urokları duudurmadaan öldürmäsalar, ölä nicä oldu XX-ci üzyılın 60-cı yıllarında, ölä nicä oldu 80-ci yıllarında, ölä nicä oldu diil çoktan zamannarda.

Umut edriz, ani Gagauziya öndercilerindâ etecek akıl hem birlik, koşulmaa da omuz-omuza, gagauz uşaklarına gagauz dilindâ şkola hem uroklar baaşlamaa.

Todur ZANET, Gagauziya Milli Gimnanın avtoru.

MOLDOVADA ENİ TÜRKİYE BÜÜKELÇİSİ

2012-cü yılın başında Moldovaya eni Türkiye Büükelçisi sayın Mehmet Selim KARTAL geldi. Moldova Prezidentinâ güvnenik mektubunu (veritelynaya gramota) verdiktän sora Canabisi ofițial çalışmaya artık başlayacak.

Mehmet Selim KARTAL duudu İstanbulda 1958-ci yılın Kırım ayın 18-dä. Hep burada erkeklär için lişeyi başardı. Sora, 1980-ci yılda, Ankarada politika bilgileri fakultetını bitirdi. 1983-cü yıldan beeri Türkiye Dışışleri Bakanlığında çalışêr.

28 yılın içindâ Türkiyenin çeşitli diplomatiya misiyalarında işledi: Dou Berlin'dä (GDR), Mogodişo'da (Somali), Bonn'da (Germaniya), Trablus'ta (Liviya), Mostar'da (Bosniya hem Gerğogovina).

Dört yıl Germaniyanın Nürnberg kasabasında başkonsulosluk yaptı. Nedän sora, Ankaraya dönüp, Dışışleri Bakanlığında yurtdışı vatandaşlarla ilgili bölümdä iki yıl genel müdür yardımcısı işledi. Evli. İki oolu var.

Not. Büükelçi Mehmet Selim KARTALAN "UŞAKLARIMIZA NASIL BİR GELECEK BRAKMAK İSTEERİZ" adlı reportajımızı 2-ci sayfada okuyun.

GENÄ JOŞKI OYNÊERLAR

Moldova Parlamentında kuvettä bulunan partiyaların Alyansı genä joşki oynamaa başladı: bu kerä Konstitüşyanın diıştirmesinnän ilgili Referendum teklif ediler.

Bu teklif opozitşyada bulunan Komünistlär partiyası tarafından, Parlamenta girmeyän başka partiyalar tarafından hem çeşitli politikacılar hem politologlar tarafından zakunun dışında olan bir teklif olarak kablediler.

Moldovada "Konstitüşyayı hem

Demokratşyayı korumak Komiteti" kuruldu. Komiteta politikacılar, politologlar, sıradan vatandaşlar girdilär.

Referenduma karşı Kişinevdä protest mitingları başladı artık. Taa ilk mitingta, ani oldu pazar günü Bük ayın 22-dä, mitingçılar açıkladılar, ani Alyans

lääzım kuvettän atılsın hem bildirdilär, ani mitinglar her pazar taa Çiçek ayın 29-dan olaceklar. Bezbelli şüpelere var, ani Alyans kuvettän atılmayacak.

Bu mitingın ardına, Komünistlär partiyası da bildirdi, ani insannarı protestlara kaldıracak.

Son alınan haberlerâ görä, sansın görüner, ani Alyansın Referendumdan çekilmä durumu var. Kim biler? Joşki o ölä bir iş: ya kalay tabanda, ya kalay topukta. Görecez.

YANGINI SÜNDÜRMÄÄ DEYNİ HALKIN KALKINMASINA SIRA GELMESİN

Gagauziyada üüredicilik sistemasının yangınından başlıyan kavgalar Gagauziya İspolkomun hem GHTnın (Gagauziya Halk Topluşu) arasında açık cengä döndü. Eni 2012-ci yıl çeketti ondan, ani Gagauziyada şkolaların kapanmasınan ilgili bıldırdan çekilän kavgâ gittikçâ taa da pek körüklenmää başladı.

Bıldır ortaya çıktı o, ani başkan kayıl olmuş Gagauziya şkolaların kapanmasına. Moldova Parlamentindâ nasaatında bu işi açıkladı Tatyana POTING, Moldova üüredicilik Bakanın yardımcısı. Canabisi söledi, ani "Bunda Gagauziya başkanının kayılı alındı", da urguladı, ani Gagauziya başkanı kayıl oldu Moldovada şkolaların kapanmasının ilgili pravitelstvonun reformasında Gagauziya da er alsın.

Biri-biri ardı açıklamalar yapıp, bu işlerâ karşı çıktılar Moldova Parlamentın deputatları İrina VLAH hem Oleg GARİZAN, GHT başı Anna HARLAMENKO, GHT başın yardımcısı Demyan KARASENİ, GHT deputatları İlya ÇOLAK, Sergey ZAHARİYA, İvan TOPAL, Valkaneş rayonun başı Sergey ÇERNEV hem başkaları.

Taa sora, Bük ayın 6-da, GHT, kendi toplantısında kabletti "381-XLII/IV"

nomerli KararI, angısına görä Gagauziya İspolkomunun «О финансировании некоторых учебных заведений» için 17.10.2011 yıldan "18/3" hem «О порядке исполнения постановления Исполкома Гагаузии» için 29.12.2011 yıldan "22/1" Kararlarını insanara hem Konstitüşyaya karşı gidän sayılêr.

Hep o günü GHT aldı Karar, ani Gagauziya İspolkomun predseatelin yardımcısını Nikolay STOYANOVu hem Gagauziyanın üüredicilik upravleniyanın başını Vera BALOVAyı iştan almaa.

Bu haberlär ortaya çıktı gibi Gagauziya İspolkomu GHTyı yalancı yaptı da üç gündän sora Gagauziya İspolkomun predseatelin birinci yardımcısı Valeriy YANİOGLU açıkladı, ani «Исполнительный комитет автономии намерен подготовить документ, запрещающий ликвидацию школ в Гагаузии».

Şindi bakın: ilktän şkolaların kapanması için kayılık vererlär, sora da bu işi zapa altına almaa deyni zakon kabledeceklär.

GHT İspolkomun bölä neetini şüpâ altına genä koydu. GHT başı yardımcısı Demyan KARASENİ kendi «ХРОНОЛОГИЯ ОЧЕРЕДНОГО ПИАР-ОБМАНА» yazısında urguladı: «с 9 января 2012 года появились робкие попытки сгладить конфликт фразами Исполком Гагаузии «законодательно запретит закрытие школ на территории Гагаузии» ... на территории Гагаузии уже несколько школ закрыты, последняя в с.Карболия. Кто и когда за это ответит?»

Buna cuvap vereräk Gagauziya İspolkomu Bük ayın 11-dä «О фальсификациях и нарушениях законодательства, допущенных руководством НСГ» adlı Açıklama yaptı: «Исполком осуждает такие действия части депутатского корпуса НСГ и предупреждает, что вся ответственность (Taa ötää 2-ci sayfada).

UŞAKLARIMIZA NASIL BİR GELECEK BRAKMAK İSTEERİZ

Todur ZANET – Paalı Bükkelçi Mehmet Selim KARTAL, Canabiniz ilk kerä bükkelçi olarak işä şekedersiniz. Çalışmanızı neden başlayacaksınız?

Mehmet Selim KARTAL – Moldova Prezidentinä güvennik mektubunu verecäm. Ondan sora vizitler başlayacak: bakannıklara, diplomat misiyalarına, başka kuruluşlara. Ama ilk kolaylıkta, belli ki, Gagauz Erinä gidecäm. Sora da en sıkı işlerä başlayacam: Moldovanın, Moldovanın bir payı olan

Gagauziyanın hem Türkiyenin arasında herbir uurda işbirliini kaavileştirmää, genişletmää, taa ilerä taşımää.

- **Türkiye-Moldova ilişkileri dediyän, vatandaşa deyni hemen ilk devlet arasında viza kaldırması ön plana çıkêr.**

- Bu uurda karşılıklı teklifler var. O teklifler incelenir. Sanêrim, ani en yakın zamanda bu konuda olumlu sonuç alacez. Çok faydalı bir iş olacak. Çünkü iki devletin arasında çok yıvın bir trafik var. Alınan haberler gösterir, ani Kişinevun aeroportundan gidän bütün yolcuların sayısına görä Türkiyeyä gidennär ikinci erdä bulunêrlar. Birinci erdä Rusiyaya gidennär. Bundan sora çok düşük sayıda yolcular İtalyaya, başka Evropa devletlerinä gidennär.

- **Yaptınız ilk adımın birisi oldu artık. Bük ayın 3-dä Türkiye Respublikasının adından Canabiniz GHT Başına eni bir maşına başladınız.**

- Bu maşına GHT Başına diil. Türkiye Respublikası bu maşınayı Gagauziyanın Halk Topluşunun başkannına baışladı. GHT başına kim gelirsä o maşınayı kullancek.

- **Canabiniz Moldovanın hem Gagauziyanın en zor vakitlerinde**

çalışmaya başlêersınız. Kişinevda da, Komratta da politika çekişmeleri hem dokuşmaları durmamayca ortada var. Bunnarın çözmä yolunu nicä görersiniz?

- Gagauzlar bizim soydaşımız bir halk oldu için, her zaman için, onnarin en ii durumda bulunmalarını isteriz. Birlik beraberlik içinde olmalarını isteriz. Her aralarında çekişmeler olursa, aralarında bölünmekler olursa, bu bizi gücendirir.

- **Moldova baamsızlığını açıkladıktan sora, Gagauziyanın kurulma günündän beeri da Türkiye Respublikası burayı durmamayca yardımınar içersindä bulunêr.**

- Hepsı yardımınar halkın mutluluğu, halkın yaşam standartlarına uygun olsun, o standartların arttırılması için yapılar. Ama o halk ta kendi-kendinä yardımınarını da kesmesin. Kendi ayakların üzerinde kaavi durmak için, yaşam standartlarını üselsin, ileri taşısın.

- **Moldovaylan ilişkileri ilerletmeye deyni nelär yapmaa düşünersiniz?**

- Moldovaylan ilişkilerimiz kayet ii, hiç bir sorunumuz yok. Moldovanın iç barışın korunması, raatlılığın korunması, Moldovanın taa ii gelecää saabi

olması bizim için çok önemli.

Siz bilersiniz, ani Türkiye Respublikasının kuruluşundan beeri, Atatürkün “Yurtta sulh, cihanda sulh”¹ printıptı var. Bu printıpa görä biz komşularımızda da politika problemleri olmasın isteriz. Ama komşularımızların da kendi komşularınan sorun içinde olmasını istämeeriz. Bu gelecek için çok önemli.

Gelecää da bakarkana, geçmişteki anlaşmazlıkların geeridä brakılması lâazım. Gelecek bakışınan düşünmää lâazım. Biz uşaklarımıza, gençlerimize nasıl bir gelecek brakmak isteriz – onu düşünêrâk adınnamaa lâazım.

- **Bükkelçi olarak diil, bir insan Mehmet Selim KARTAL olarak, gagauz halkına özel sözünüz nedir?**

- Eni Yılın başında eni bir çalışmaya başladık. Onun için da eni yılda kendilerine mutluluklar dileerim. Hepsı geçän yıllardan eni yılın taa ii olmasını dilerim. Anlaşmazlıkların içinä düşmedään, taa bük bir annayış birliinnän, ortak uurlar üzerinde birleşip, taa mutlu yaşamalarını dileerim.

¹ “Yurtta sulh, cihanda sulh” - «В стране мир, в мире мир» (Mustafa Kemal ATATÜRK, 20.04.1931).

ÇİLLERİ GİBİ DAADÊRLAR

Diildi lâazım falcı olmaa, bilmää deyni ne olacak gagauz kulturasının o kıpımdan beeri, açan Gagauziyada “Gagauz-konfert” devlet kuruluşunu kurmaa karar alındı da, bir kombinätiya yapıp, Gagauz kulturasının kökünä bir nacak uruldu.

“AS” ozaman yazdıydı: “Kombinätiya belli, ama Gagauziyaya onun faydası şüpa altında. Bu kombinätiya sanki kimä fayda getirecek? Bunu en yakın zamanlarda üürenecez.”

Geçmedi yarım yıl da üürendik, ani Kombinätiya fayda getirdi Gagauz kulturasının düşmannara. “Gagauz-konfert” maanasınan kapandı “Mihail ÇAKİR” adına teatru (Mihail ÇAKİR yılında!!! ya şinizmayı!!!), oyun ansamblleri hem duhovoy orkestralar yok edildiler, çok insannar işsiz kaldı. Bükünü gündä onnarın çoyuna Gagauziya bildirki borçlarını da ödemedi.

Teatruyu yok ederler diil onnar kim 1997-ci yılda onu kurdu, ama yok ederler onnar, kim gagauz kulturısından azetmeer. Gagauziya kultura upravleniyasının başı Evgeniya LÜLENOVA açıkladı, ani “bükünü gündä “Gagauz-konfert” için bücettü GHT para ayırmadı, bakmadaan ona, ani İspolkomun bütet proektunda bu vardı. Nekadar bän bilirim bu kolektivlar primariyalara verilecekler”.

En kolay cuvap: kimsa kabaatlı! Bu türlü olêr ozaman, açan cuvapçılarını bişey için cannarı yanmêr hem onnar bişeydän korkmêrlar.

Not. Son haberlerä görä “Mihail ÇAKİR” adına teatrunun kolektivında neet var çorbacıları suda vermää. Ama son yılların olayları gösterir, ani çorbacılar sudtan korkmêrlar.

“KOLADA” SÖLEMÄK YARIŞMASI

Bük ayın 10-da, Komrattaki “Vatizedici İoannın (İoann Predteçe)” Soborunda bükü klisä yortusunnan KOLADAYlan ilgili peet sölemesi hem türkü çalması yarışması oldu, angısı Komrat hem Kaul Episkopu ANATOLİYin kanadı altında Komrat primariyasının yardımınan yapıldı. Yarışmada pay aldılar Komrattaki şkolaların hem lişeylerin üürencileri.

Peetleri hem türküleri üürenciler dört dildä sölediler: gagauzça, rusça, moldovanca hem bulgarca. O üzerä da, yarışmanın jürisi (Komrat hem Kaul Episkopu ANATOLİY, arhimandrid İlian, protoierey Födör (Roşka), protoierey Födör (Karabacak), Komrat primarinin yardımcısı Födör GAYDARCI) dillerä görä erleri payetti:

Gagauz dilindä:

1. Artöm NEYKOVÇEN (“G.GAYDARCI” lişeyi);

2. Olga BALABAN (“D.MAVRODİ” lişeyi);

3. Nikolay DOBROV (“G.GAYDARCI” lişeyi).

Rus dilindä:

1. Anastasiya ÜRAŞKO (“D.KARAÇOBAN” lişeyi);

2. Aleksandr TABAKARY (“G.GAYDARCI” lişeyi);

3. İvan KRAVTOV (“TRETAKOV” lişeyi).

Moldovan dilindä:

1. Nikolay POPOV (“G.GAYDARCI” lişeyi);

2. Alöna VASİLİOĞLU (“D.KARAÇOBAN” lişeyi);

3. Ruslan NAÇOĞLO (“TRETAKOV” lişeyi), hem İrina KUZNETOVA (“D.MAVRODİ” lişeyi).

Lişeylerin arasında erler payedildi:

1. “TRETAKOV” lişeyi;

2. Moldovan lişeyi;

3. “G.GAYDARCI” lişeyi.

Yarışmada en üüsek erleri alannara jüri tarafından gramota verildi. Yarışmanın kapanış sözündä Komrat hem Kaul Episkopu ANATOLİY şükür etti hepsinä kim bu konkursta pay aldı hem umut etti, ani bu yarışmalar, adeta dönüp, gelän yıllarda da yapılacaklar.

YANGINI SÜNDÜRMÄÄ DEYNİ HALKIN KALKINMASINA SIRA GELMESİN

(Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada).
ность за возможную дестабилизацию общественно-политической ситуации в регионе ложится на руководство Народного Собрания Гагаузии».

İspolkomun açıklamasının ardına hemen Bük ayın 12-dä GHT Açıklaması peydalandı neredä yazılı «6 января Народное Собрание Гагаузии приняло Закон «О бюджете на 2012 год» (в третьем чтении): «Тянуть

с принятием бюджета или не принимать его выгодно только Исполнительному комитету. Причин тому несколько. Ни одна статья бюджета в части здравоохранения, образования, культуры и других социальных направлений не изменена.

İspolkom Гагаузии пошел вабанк – им нужно удержаться, во что бы то ни стало у власти».

Kim doocu, kim yanniş hiç diil

belli. Sadä kavga gittikçä körüklener. Körükleyennär da belli.

Bu kavgayı durgutmaa lâazım. Sıra geldi iki taraf ta, İspolkom da, GHT da, kafaları durlayıp başlasınar bu iştä yapılan yannişlıkları doorutmaa. Zerä doorutmarsalar, üüredicilik sistemasının hem Bütet yangınından başlayan kavga, Gagauziyamızı da çatır-çatır yakêr. Yangını sündürmää deyni halkın kalkınmasına sıra gelsesin.

BÜCET BUDANDI. PROGRAMALAR KAPANACEK MI?

Bük ayın 6-da GHT (Gagauziya Halk Topluşu) üçüncü okumakta kabretti "Gagauziyanın 2012-ci yıla büteti için" Zakonu. O zakona göre GRT (Gagauziya Radio Televizionu) cümne kompaniyasının büteti 150 bin leyä budandı (taa ileri Gagauziyanın Saymak Palatasının teklifinä göre GRTnin bütetindän taa 177,2 bin ley kesildi).

GHT deputatları bu budanan parayı verdiler özel televideniye kompaniyalarına: "Eni Ay" kompaniyasına 120 bin ley, "ATV" kompaniyasına – 30 bin ley.

Te ne açıkladı redaktiyamıza GRTnin presdateli Ekaterina JEKOVA: "GHT esaba almadı, ani Administrativ sudu, Komratın Apelatiya Palatası GRTdan 177,2 bin ley kesmä"

deyni Gagauziyanın Saymak Palatasının kararını yannış buldu. Bu parayı GRTya geeri kim çevirecek? Şindi da taa 150 bin ley bucuimizdän kestiler... Bu işlar yapılër sade o iş için, ani GRT cümne kompaniyasının ilerlemesinä hem genişlenmesinä köstek koymaa deyni."

GRT cümne kompaniyasının büteti 150 bin leyä budandı için, kompaniya

kendi programaların çoynu kapatma kertiindä bulunër.

GRTda çok meraklı programalar var (vardı?): «Лицом к региону», «Обсуждаем вместе», «Актуальный вопрос», «Наши консультации», «Прямая линия», «Kısdan», «Gün gündän», «Orta bakış», «Geceyâ karşı» hem başka.

O programaların angısını ilkin kapatacaklar?

Esaba alarak onu, ani bitki vakıtlar taa çok gagauzça programalar "Kısdan", "Gün gündän", "Geceyâ karşı" efirâ çıkmêrlar, peydalanër şüpâ, ani budamak ilkin bu programalardan başlayacak.

"ACI PELİN BUCAKTA"

Bölâ ad koymuş kendi kiyadına yazıcı Vlad-Demir KARAGANÇU. Bu avtorun ikinci literatürâ kiyadı. İlk kiyadı "Sizi yazdım kalbimâ" çıktı 2010-cu yılda.

A-VI formatlı "ACI PELİN BUCAKTA" adlı kiyadın 164 sayfasında avtor annadêr o zorluklar için, angılarını geçirdiler gagauzlar Bucaan üülen tarafında XX-ci üzyılın 53-cü yılınadan. Kiyat yazılı gözâl gagauz dilinnän hem açıklêr avtorun kendi bakışını o uzak olaylara.

Nicâ açıkladı avtor kendisi kiyadın prezentaşiyasında, ani oldu Bük ayın 12-dä Kişinevün "M.ÇAKİR" adına bibliotekasında, bu kiyadın kahramannarın taa çoyu avtorun aylesi hem küülüleri.

Kiyadın janrasını var nicâ açıklamaa nicâ bir uzun annatma (povesty) janrası.

Vlad-Demir KARAGANÇU bildir-di, ani kiyat kendisinin parasınnan basılmış. Kiyadın tirajı – 300 taanâ.

PEET SEVENNERİ BİRERİ TOPLADI

Gagauziyanın "Meras" cümne topluluu kulturamızın ilerlemesindä eni bir adım yaptı. Bük ayın 22-dä Komrattaki "ATATÜRK" bibliotekasında gagauz peetini sevenneri birer topladı.

Toplantıda pay aldılar yazıcılar, resimciler, bilim hem din adamnari,

politikacılar, jurnalistler, iş adamnari. Toplantının musaafiri oldu poet Petri ÇEBOTAR.

"Meras" cümne topluluun kurucusu Güllü KARANFİL açıkladı, ani neettâ var bu türlü toplantıları iki ayda bir kerâ yapmaa.

Foto - Lüdmila KARAÇOBANIN.

KENDİNÄ YABANCILAŞAN HIÇ BİR TOPLULUUN GELECEÄ YOKTUR

2012-ci yılın başında Moldovada bulundu türk yazıcısı, publiştı, televizioncusu, TYB (Türkiye Yazarlar Birlii) Vakfı kurucular grupasının azası, eski TRT genel müdür yardımcısı Muhsin METE. Nekadar meraklı olduunu bir insan, siz aşadaki konuşmadan annarsınız. Ama ilktän birkaç laf Canabisinin yaşaması için yazmaa isteeri.

Muhsin METE 1949 yılın duuması. Ankara Universitetün politika fakultetında basın hem yayın zanaatına üürenmiş. Universitetän sora üç yıl bankada işlemiş. Sora da, konkursa görâ, TRTYa (Türkiye Radio Televizionu) geçip, orada 32 yıl çalışmış. Başlayıp yapımcıdan, 7 yıl belgesel programalar müdürlüü, 12 yıl plannama müdürlüü yapıp, son 2,5 yılda TRT genel müdür yardımcısı olarak çalışmış. TYB azası (1980 y.). Evli. İki uşaa var – bir kızı hem bir çocu.

Todur ZANET – Moldovaya, Gagauziyaya hoş geldiniz.

Muhsin METE – Hoş bulduk.

- Canabiniz bunca yıl TRTda çalıştınız. Siz TRTYa geldiiniz zaman TRT niceydi, ayrıldınız zaman nesoydu?

- TRT 1927 yılında radio yayınına başlamış. 1964-cü yılda Türkiye Radio Televizion kuruluşu adını almış. 1968-ci yılda da televideniye yayınına başlamış. Benim "EKKRANIN GÜSÜNÄ KAPILMADAAN" adlı bir kiyadım var. Orada TRTYa bakışlarımı açıklêrim.

- Tenzura vardı mı?

- Tenzura vardı hem her zaman olmuştur. Bu gün taa gevşektir. Benim vakıdımda sıkı bir tenzura vardı. Ama buna bakmadaan, sizin bir sözünüz varsa – onu söyleyirsiniz durumu da var.

- Elbetki. Bän televideniya da hem radioda "Bucaan dalgasında" kolverimneri yaparkana "avtonomiya" lafı zapa altındaydı. Bän "bizim da devletlää dooruluumuz var", "bizim da memleketimiz olsun" gibi cümleneleri kullanıp, istediimi halkıma sölärdim. Ama tenzura beni iç kontrolä üretti.

- Dooru yayıncılık biraz bölâdir. Hiç bir tenzura olmasa, sizi serbest braksalar, siz genâ dâ, istâr-istemâz, kendinizi kontrol edersiniz. Can gibi, esap gibi bişey var. Onnar sizâ tenzura yapêr.

- Ama cansızlar hem esapsızlar jurnalistlii yaparsalar, ozaman ne kadar zarar olêr!?

- Ozaman devlet tarafından tenzuraya sıra gelir. İnsannar kendilerine tenzura yapsalar, sorumluluk saabileri olsalar, bütün bu mekanizmalara lâazımlık kalmaz. İnsan Allaha yınanarsa, Onun önündä esabi nicâ verecek düşünür. Dinsiz sa – ozaman herbir yalanı yazar, herbir kötülüü yapar.

- Kayılıım, çünkü Moldovada da, Gagauziyada da bu ters kaluplara uyan çok dinsiz gazetacı var. İç tenzuramızdan Moldovaya hem Gagauziyaya bir bakış atarsınız mı?

- Bunu yapmaa deyni ilkin bir açıklama lâazım: bän eski Sovet Soşialist Respublikaları Birliindän kopan başka respublikaları da gördüm. Sizde hepsinizdä temel problema şu – haliz bir olgun baamsızlık bu devletlerdä görünmeer. Sözdä baamsız olsalar da – kendilerini önetmeerler. Ekonomikalar ii durumda diil, onun çarklarını döndürmeerler.

- Bilmeirim nicâ başka devletler, ama Moldova taa çok veresiya yaşêr – dış kreditleer alıp, geleceä düşünmeyip, o geleceä yok ederler.

- Dooru. Sovet Sistemasında ekonomika bir integratiya sistemasında çalışardı – birerdän alıp, başka erdä kullanardı. Şindi bu yok. Bu sistema bozulunca, bu devletler artık 20 yıl kendi ekonomikalarına saabi çikamêrlar.

Politikada da, eski kadrolar kuvettä taa kaldıkları için, eni bir politika modelli, demokratika önetimi

oluşturamêrlar. Çünkü demokrasiya – o bir kultura. Onu etiştirmää lâazım.

- Bekim dış köstekler istemeerler eni baamsız devletler taa tez demokratiyaya kauşunur?

- Bu da var. Çünkü üçüncü kuvetlerin bunu istememesi gösterer, ani ortada paylaşacak bişey var. O paylaşmaya kendileri da el koymaa çalışêrlar.

Ama dünnä erindä durmêr. Medyanın yardımınnan, başka erlerä kendileri gidip, vatandaş başka yaşantıyı da görer. O yaşantıyı burada da kurmaa isteer. Ama kendi paalılıklarını da unutmayasını lâazım.

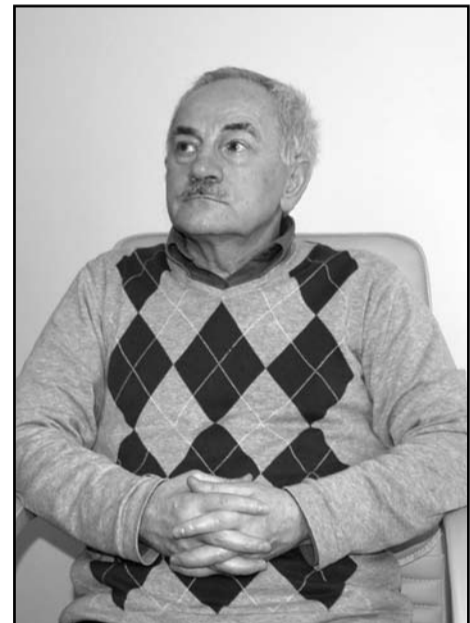
- Sizincä Moldovada en büyük problema angısı?

- Bir batılı gibi yaşamaa deyni moldovalıların kendi köklerinden kopmak arzuları var. Bunun tablosunu herbir super-markettä görersiniz. Ama ölä yaşamaa deyni okadaradan mal saabisii diilsiniz. Bunu yapmayınız. Çünkü bunu kendinä yabancılaşma olarak görêbiliriz. Kendinä yabancılaşan hiç bir toplumun geleceä yoktur.

- Bu problema Gagauziyada da var mı?

- Gagauziyada problema Moldovadan taa büyük. Çünkü orada, Gagauziya sınırına girdiiniz zaman, şunu duyêrsınız: taa büyük yoksulluk, yolları hem binaları taa bakımsız. Kendi ayakları üstündä durması için taa güç bir önetim görersiniz. Sovet rejimindän da orada çok bişey kalmamış.

- Sizincä, Gagauziyayı ayakta tutabilir?

- Gagauziyayı ayakta tutacak iş – dil, gagauz türkçesi. Bän o annamda da orada büyük bir erazion durumunu gördüm. Gagauziyada gagauz türkçesi okadar geçerli bir dil diil. Hererdä yazılar rusça, aralarında rusça lafederler. Gazetalar, radio hem televideniye yayınına rusça. GRT, tıpkı bir Balkan devletindä gibi, sınırlı saat türkçâ yayın yapêr. Bunnarlan bir toplum kendi dilini sürdürämâz. Gagauziya toplumu dil hem din baalarinnan ayakta kalacak. Dildä – Türkiye türkçesinnän dil birliindä kalaceksa kalacak.

- Bundan kaarâ gagauzlara, Gagauziya öndercilerine başka bişey işittirmää isteersiniz mi?

- Bundan kaarâ, siz kendi kulturınıza, istoriyanıza, adetlerinizä, gagauzluk varlına saabi çikmarsanız, sizâ başka bişey yapılacak kalmêr. Muzeylerinizdä korunmuş varlınızı yaşamanıza geçirmeniz lâazım. Bunu yapmarsanız – kayıpsınız.

- Saa olun!

- Saa olun siz da. Eni yılınız hem din yortularınız kutluca olsun!

“Mihail ÇAKİR – GAGAUZ HALKIN BÜÜK RUH LİDERİ”

Geçän 2011-ci yıl Gagauziyada Ay boba Mihail ÇAKİR hem bilim adamı Mihail Petroviç GUBOGLU adına geçirildi.

Valkaneş “DOLJNENKO” adına teoretik lişeyin ürencileri bütün ürenmāk yılın içindā pay aldılar kalem denemelerindā hem resim konkursunda, neredā gösterdilər kendi yaratıcılığını, becerikliğini. Ayrıca klas öndercilerin maasuz urokları ilgiliydiler Ay boba M.ÇAKİRin adınan. Yılın bitkisindā da, Kırım ayın 22-dā, Valkaneş “DOLJNENKO” adına teoretik lişeyindā geçti literatūra avşamı: “Mihail ÇAKİR – gagauz halkın büyük ruh lideri.”

Literatūra avşamına katıldılar 7-10 klaslardan ürenciler. Avşam başladı çan ötmesindān hem Saabinin Duasını okumasından. Ürenciler annatılar, neredān çekiler M. ÇAKİRin soyu, onun duuma erleri için, ürenmesi hem çalışmaları için.

Çalıştılar göstermāa musaafirlerā M. ÇAKİRi diil sade nicā bir ruh liderini, aydınadıcıyı, ama ürediciyi, etnografi, araştırmacıyı, bilim adamını, çalışkan hem bütün ürektān sevān kendi halkını, Vatanını, dilini, dinini.

Literatūra avşamında annadıldı, ani “bitki yıllar ona zordu gezmāa. Hasta ayaklarlan o gelārdi tipografıyaya bölā laflarlan: “Hadiyin bişey benim gagauzlarımā tiparlayalım.” İnsannar şaşardılar onun çalışkannıma, yorulmaz zaametınā. Hep sorardılar: “Siz yorulmadınız mı?” Onda bir cuvaptı: “Bu toprakta beni sadece iş tutēr!”

Olā da vardı. O, nicā bir şılayan fener, bizim halkımızı karannıktan çıkarıp, aydınattı yolumuzu.

Literatūra avşamı başarılı ürencilerin yaratmalarınan, angılarında onnar çalıştılar koymaa kantara M.ÇAKİRin paalılığını gagauz halkına deyni.

Biz urgulēerız, ani “...Bu dūnnedā sayılēr, o insan ölümsüz, angısını unutmēerlar, anērlar, onun adı her zaman halkın sözündā. Kār Ay boba Mihail ÇAKİR da ömür boyunca kalacak herbir gagauzun canında, aklısında, fikirindā. Büünnān bütün biz kayıp olmadık, nicā halk. Var kendi milletlik ruhumuz, annayışımız. Bizim yok hakımız unutmaa sizi, çünkü ozaman biz kaybederiz kendi dilimizi.”

Dora Panteleevna ONOFREY, “DOLJNENKO” adına teoretik lişeyin gagauz dilindā üredicisi.

BAŞSAĞLIĞI

Ana Sözü Gazetesi Baş Redaktörü

Todur ZANET'in Kıymetli Babası

Sayın İvan Födoroic ZANET'in

Vefatını Üzülerek Öğrenmiş Bulunmaktayız.

Zanet Ailesine ve Yakınlarına Başsağlığı Dileriz.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

TİKA

Uniunea Scriitorilor din Moldova este alături de scriitorul Todur Zanet în greua încercare pricinuită de decesul tatălui său
IVAN

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu dreptii.

Saykideğer Todur bey! Atanızın ölüm xeberine üzüldüm. Ne yazık ki, sene bayram tebriki göndermeli olduğum bir zamanda huzun ve keder dolu bash sağlığı mektubu göndermeli oluram. Allah babanıza rehmet etsin!

Ali Shamil, Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası Folklor Enstitutu.

Todur ZANETin BOBASİ RAAMETLİ OLDU

Kırım ayın 28-dā “Ana Sözü” gazetasının baş redaktörün Todur ZANETin bobası İvan Födoroic ZANET (26.03.1928 – 28.12.2011) raametli oldu.

Topracı ilin olsun. Allaa onu yanına kabletsin.

“Ana Sözü” gazetasının baş redaktörünün Todur ZANETin paalı bobasının

İvan Födoroic ZANETin raametli olması sebepinnān, Canabisinā can acımızı bildireriz.

Bileriz kahırınız hem acınız büyük hem aar. Onnarı sizinnān paylaşēerız. Bobanızın topracı ilin olsun! Allaa onu kendi saa tarafına kabletsin!

“Ana Sözü” redaktiyası.

Todurcum, Allaa raamet etsin senin paalı bobacını İvan Födoroivi. Seni dūnneya getirān, ayaa kaldıran, yola koyan bu büyük adam raametli olsun hem bu dūnnedā adı unudulmasın.

Yaptı iliklerinā, çalışmalarına görā Gök padişaalında eri geçsin. Allaa prost etsin onun günahlarını. Yakınlarına Allahtan sabur hem dayanmak bu büyük kahıra.

Lüba ÇİMPOEŞ

Sevgili kardeşim Zanet paalı babanın vefatına çok üzüldüm başın sağolsun. Allah babana rahmet etsin, hepsinize sabırlar versi.

Aziz BAYRAK, İsparta/TÜRKİYE

MAËSTRO ARAMIZDAN GİTTİ

Bük ayın 20-dā, Komratta saat 15-30 raametli oldu anılmış gagauz resimcisi Pötr Nikolaeviç VLAH.

maa deyni, o sattı kendi yaratmak masterskayasını.

Pötr Nikolaeviç VLAH 1982-ci yıldan beeri Gagauz devletliin temelindā durardı. Her zaman büyük politika aktivlii gösterārdi. Gagauz halkın herbir syezdında pay aldı.

O ilk Gagauz Bayraanın (Canavar Kafalı horozçuklan donaklı bayrak) avtorlarından birisi. O bayraa gagauzlar seftā kaldırdılar Komratta, sanktiyasız mitingta, 1989-cu yılın Canavar ayın 29-da.

Pötr Nikolaeviç VLAH duudu 1945-ci yılın Baba Marta ayın 18-dā Komratta.

1965-ci yılda başardı 1-ci Komrat şkolasını.

1969-da bitirdi “İ. Repin” adına Kişinev resimcilik uçilişcasını.

1970-cı yıldan beeri çeşitli erli hem halklararası sergilerdā pay aldı.

1977-ci yılda Sovetlär Birlii halk yaratmaları Festivalindā 1-ci erin Diplomuunu hem laureat medalisini kabletti.

1980-ci yılda “İ. Födorov” adına Lyvov poligrafika institutun

resimcilik-grafika bölümünü başardı.

1980-ci yılda Sovetlär Birlii hem Moldovanın resimcilär Birliin azası oldu.

1996-cı yılda kendi grafika hem exlibris resimnerin kiyadını çıkarıdı.

1997-ci yılda “Gagauziya kulturasına yardımcı akıntısı” derneeni kurdu.

1998-ci yılda Komrat devlet universitetında tipardan çıktı kiyat “П.Влах. Библиографический указатель”.

1999-cu yılda Komrat kasabasının şanı vatandaş oldu.

2003-cü yılda tiparlandı Petr VLAHın üç dilli (gagauzça, rusça, anglyica) kiyadı “SUSAK taa dūnnāa kurulmasından” («CYCAK с сотворения мира», “SUSAK from creating of the world”).

Kendi çalışmalarınan Pötr Nikolaeviç VLAH kaldırdı gagauzların yaratmalarını dūnnāa uuruna.

Topracı ilin olsun, Maëstro!

Resimcinin dostları hem “Ana Sözü” gazetasının redaktiyası.

Pötr Nikolaeviç VLAH
(18.03.1945 – 20.01.2012)

Pötr Nikolaeviç VLAH aramızdan gitti yavaşıcık, birisinnān çekimiyip, birisini gücendirmiyip, birisinā kötü laf sölmeyip, birisini azarlamayıp.

Fıkaarlık içindā, ama hodulluklan gitti.

Son yıllarıda o yaşadı sadā o pensiyacaa, ani çalışmasınan kazandı. Kvartiracı 15 yıldan zeedā yısıdılmazdı. Ona ekmāā dā para etişmārdi. Sadā var nicā şaşmaa ona, nicā saburlan o dayanardı bu yoksullaa.

Yaratmaları için kiyadını çıkar-

“ANA SÖZÜ”
Gagauz dilindā gazeta

Kurucu “ANA SÖZÜ” S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta “Universul” basım evindā basılēr
Tiraj – 3000 ekz. Sımarlamak No: 4604.

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinēu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 28-18-04

e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com